

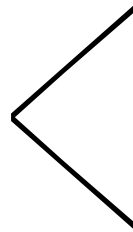
Artists in residence over hoop

‘Nooit de verbeelding verliezen’

De een ging, de ander kwam – WUR had dit kalenderjaar niet één, maar twee *artists in residence*. De een transformeerde een wetenschappelijke mislukking tot levend kunstwerk vol esthetiek; de ander laat zich auditief inspireren door de volgens hem tot optimisme stemmende eiwittransitie. Aan kunstenaars Arne Hendriks en Remco de Kluizenaar de vraag: is er nog hoop?

Tekst Marieke Enter

‘In de kern
begrijpen we
elkaar heel
goed’

Arne Hendriks, scheidend *artist in residence*: ‘Aangezien hoop een product is van onze verbeelding en de mens als soort wordt gekenmerkt door die verbeelding, zal hoop bestaan zolang wij onze verbeelding, en dus onszelf, niet verliezen. Onze verbeelding houdt een innerlijke dynamiek in stand die noodzakelijk is om überhaupt te kunnen zien; zoals het knippen van het oog voorkomt dat we sneeuwblind worden. Zien is een gevolg van het vergelijken van het ene moment met het andere moment, gekoppeld aan een bepaalde verwachting over wat er gaat gebeuren, net als verbeelden. Hoop is de optimistische versie van deze dynamiek. Zoals men zegt, hoop doet leven. ‘Het komt misschien door de tijd van het jaar, maar ik moest denken aan het werk van de Franse kunstenaar Philippe Parreno, die ooit een kerstboom in een museum zette als sculptuur. De ondertitel van het werk is iets in de trant van “Elf maanden per jaar is het een kunstwerk en in december is het gewoon een kerstboom”. Elf maanden per jaar creëert de kerstboom een referentiepunt waaraan we

de werkelijkheid toetsen, tot de kerstboom in de twaalfde maand samenvalt met wat wij als werkelijkheid accepteren. Op dat moment wordt het werk van Parreno in feite “onzichtbaar”.

‘Misschien is het waar je als kunstenaar op hoopt, dat een idee dat is ontstaan in de ruimte van de verbeelding, de sculptuur, uiteindelijk wordt geabsorbeerd door de samenleving. Misschien dat dat ook is waar ik als *artist in residence* in Wageningen op hoop, dat het andere perspectief op de dingen waarnaar we samen kijken een nieuwe realiteit inluidt. Je begint als kunstenaar ergens in januari een kerstboom op te tuigen, dat voelt wat ongemakkelijk, je ziet meewarige blikken om je heen die je ook best goed kunt begrijpen. En je hoopt dat het ooit december wordt. Nu moet ik eerlijk zeggen dat ik tijdens mijn residentie, ondanks de coronarestricties, veel mensen heb ontmoet die me hebben geholpen om de boom te versieren. Dat komt natuurlijk omdat wetenschappers en kunstenaars elkaar in de kern eigenlijk heel goed begrijpen. We zijn beiden op zoek naar iets. Samen verbeelden we ons dat er iets moois gloort. We hebben de hoop niet opgegeven.’

Art in uitvoering

Arne Hendriks' algenreactor Algeamist, voortbordurend op een “mislukt” experiment van algenonderzoeker Rick Wieggers, is nog t/m 16 januari te zien in Museum Rijswijk. Na een eerder computerspel ontwikkelt Remco de Kluizenaar momenteel een op de eiwittransitie geïnspireerd muziekinstrument, plus een audiotour over de Wageningse campus die (afhankelijk van eventuele coronabeperkingen) waarschijnlijk medio februari in première gaat. Resource-online.nl houdt je op de hoogte.

Met het juiste narratief is van alles mogelijk

Remco de Kluizenaar, *artist in residence*: 'De Wageningse onderzoekers en onderzoeken inspireren me, verbazen me en geven me hoop op een duurzame toekomst voor de mensheid. Iedereen die ik spreek, is zachtvaardig en bescheiden over z'n eigen bijdrage. Zeer betrokken ook bij het welzijn van de hele planeet. WUR voelt als een warm bad van mensen die het beste met de wereld voor hebben.

Zelf ben ik in een steeds wisselende staat van hoop en wanhoop. Ik heb het gevoel dat de samenleving op een kantelpunt staat - dat we nu beginnen te rouwen om het verlies van biodiversiteit, wél de ernst tot ons laten doordringen en in actie komen. Muzikante Nynke Laverman maakte er een aangrijpend lied over, waarin ze zich verontschuldigt voor de consumptiemaatschappij: *Your Ancestor*. Twee jaar geleden kon ze deze boodschap nog niet brengen, vertelde ze, maar mensen staan er nu wel voor open.

Hoe klinkt hoop, hoe klinkt wanhoop? Als geluidskunstenaar heb ik in de eiwittransitiegroep een wedstrijd uitgeschreven. Die heeft fantastische inzendingen opgeleverd. Het gezoem van de hommels uit het lupine-onderzoek van Thijs Feijen bijvoorbeeld, die een prachtige wisselwerking blootlegde: door hommels bestoven witte lupine heeft een hoger eiwitgehalte. Vertaald naar klank wordt het een lied van een soort orgeltje van het gezoem van de hommels, gecombineerd met een shaker van lupinepeulen. Beide geluiden zijn individueel al mooi. Maar ze gaan dus ook prachtig samen.

Het winnende geluid is spacy, als een soort feest van technologie, maar ook een beetje griezelig. Het is de NMR-resonantie van waterstofkernen in een eiwit, met software vertaald naar het hoorbare spectrum. De onderzoekers kaderen het heel poëtisch in, als 'het verhaal van de oleosomen'. Die NMR-resonantie zegt namelijk iets over de structuur van een eiwit. Zonder dat we het wisten hebben ze ons dus een verhaal te vertellen. Het geeft een onnavolgbaar geluid dat met geen enkele digitale synthesizer en met geen enkel fysiek instrument te maken is. Maar het klinkt prachtig en doet in de verte denken aan de NASA-geluidsopnames van de frequenties van planeten. Dat technologie die eigenlijk voor iets heel anders is bedoeld ook fantastische muziek kan voortbrengen, vind ik als klankkunstenaar natuurlijk fascinerend. En het geeft me ook hoop over waarvoor de mens technologie allemaal nog meer kan inzetten. Van alles is mogelijk, als je maar het juiste narratief hebt.' ■

Artist in residence en geluidskunstenaar Remco de Kluizenaar ontwikkelt momenteel een op de eiwittransitie geïnspireerd muziekinstrument, op basis van eendenkroos • Foto Duncan de Fey